

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

ВІСНИК

ЛЬВІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ
ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

Серія: «Економічні науки»

10/2015

Львів
2015

Міністерство освіти і науки України

Львівський інститут економіки і туризму

ББК 65

В 53

Вісник Львівського інституту економіки і туризму [Текст] : зб. наук. ст. / М-во освіти і науки України. Львів. інст-т економіки і туризму ; [редкол. : І. О. Бочан та ін.]. — Львів : ЛІЕТ, 2015. — № 10. — 290 с : іл., табл. — 300 пр.

Bulletin of Lviv Institute of Economics and Tourism [Text] : collection of scientific works / Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv Institute of Economics and Tourism ; [editor-in-chief Bochan I. O.]. — Lviv : LIET, 2015. — # 10. — 290 p.

Висвітлюються актуальні питання теоретичних і прикладних аспектів економіки, розвитку туристичної індустрії в Україні і, зокрема, в Західному регіоні; аналізуються підходи до створення туристичного продукту й організації спеціальних видів туризму. Особлива увага звертається на вивчення краєзнавства, екологічного супроводу туристичної діяльності та підготовки фахівців для даної галузі.

Для фахівців туристичної галузі, науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів навчальних закладів туристичного профілю.

Topical issues of theoretical and practical aspects of economics of the tourist industry development in Ukraine and particularly in Western region are reflected; approaches to design of tourist product and organizing special kinds of tourism are analyzed. Special attention is given to local studies issues, ecological accompaniment of tourist activity and training specialists for the given branch.

For specialists of tourist sphere, scientific and pedagogical workers, post-graduates and students of tourist educational institutions.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. Бочан І. О., д. е. н., професор — головний редактор;
2. Паньків Н. Є., к. б. н. — заступник головного редактора;
3. Берест Р. Я., д. і. н., доцент;
4. Білонога Ю. Л., д. т. н., в. о. професора;
5. Бомба М. Я., д. с.-г. н., професор;
6. Буряк П. Ю., д. е. н., професор;
7. Васильчак С. В., д. е. н., професор;
8. Доманцевич Н. І., д. т. н., в. о. професора;
9. Жук Ю. Т., д. т. н., професор;
10. Задорожний І. М., к. т. н., професор;
11. Лацик І. П., к. е. н., доцент;
12. Лихолат Є. О., к. е. н., доцент;
13. Майкова С. В., к. т. н., доцент;
14. Майовець Є. Й., д. е. н., в. о. професора;
15. Майор О. В., к. е. н., доцент;
16. Михасюк І. Р., д. е. н., професор;
17. Параняк Р. П., д. с.-г. н., професор;
18. Реверчук С. К., д. е. н., професор;
19. Сокіл В. В., д. філол. н., професор;
20. Тринько Р. І., д. е. н., професор, академік УААН;
21. Стоколос-Ворончук О. О., к. філол. н., доцент — відповідальний секретар

Рекомендовано до друку
вченою радою Львівського інституту
економіки і туризму (протокол № 3 від 08.04.2015)

© Львівський інститут
економіки і туризму, 2015
© Автори статей, 2015

ЗМІСТ

Розділ 1. ЕКОНОМІКА І ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ

<i>Бочан І. О., Поплавський В. Г. Міжнародні фондові ринки та ринок України</i>	11
<i>Дуда Н. З. Порівняльний аналіз видатків державного бюджету розвинених країн і України</i>	15
<i>Банера Н. П. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва в контексті їх розвитку в Україні</i>	19
<i>Кінаш І. П., Петухова О. М. Діагностика стану роздрібної торгівлі та ресторанного господарства України</i>	25

Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТУРИЗМОЛОГІ

<i>Поплавський В. Г., Бігус М. М. Стратегічне планування розвитку туризму: методичний аспект</i>	30
<i>Самодай В. П., Старинська В. О. Розвиток ресторанної справи на сучасному етапі в Україні</i>	36
<i>Ладик С. Р. Перспективи застосування геоінформаційних технологій для розвитку туристичної індустрії в Україні</i>	42

Розділ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Бочан І. О. Сучасні тенденції розвитку європейського туристичного регіону та потенційні можливості ділового туризму в Україні на прикладі країн-лідерів</i>	46
<i>Негрич О. І., Третяк Г. С. Особливості мотивацій для інвестування у туристичну сферу</i>	51
<i>Вайдович О. Б. Науковий дискурс дефініції аналізу конкурентоспроможності туристичного бізнесу: інституційний підхід</i>	56
<i>Подвірна Х. Є., Матвіїв І. Б. Напрямки організації зовнішньоекономічної діяльності підприємств на ринку туристичних послуг</i>	62
<i>Замрій О. М., Тетерко Н. Методи пошуку та реалізації інновацій в управлінні підприємств індустрії гостинності</i>	71
<i>Корнєва О. В. Оцінка географічного ландшафту та ресурсного потенціалу території при формуванні інвестиційної привабливості реконструкції історичних комплексів</i>	76
<i>Кучинська І. В., Ревкевич Н. І. Грузія і Україна на міжнародному туристичному ринку: сучасні тенденції та перспективи співпраці</i>	82

Розділ 4. ТОВАРОЗНАВСТВО І ТОРГІВЛЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ

<i>Дідович І. І., Кульчицька Е. А.</i> Аналіз стану та перспективи міжнародної торгівлі товарами та послугами між Україною та Європейським Союзом	90
<i>Кокнаєва М. О.</i> Особливості управління фінансово-економічною безпекою в торгівлі	96
<i>Мяло Н. С., Войтко С. В.</i> Особливості експорту сільськогосподарської продукції України в умовах євроінтеграції	100
<i>Ковалик Я. І.</i> Особливості проведення експертизи товарів, що переміщуються через митний кордон України	105
<i>Доманова О. В., Бачинська В. О.</i> Дослідження якості трикотажних рукавичок та пошук можливості покращення їх споживчих властивостей	112
<i>Луців Н. В.</i> Проблеми та основні тенденції розвитку українського ринку косметичних засобів для догляду за волоссям	116

Розділ 5. ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РЕСТОРАННИЙ СЕРВІС

<i>Івашків Л. Я., Козій І. Я., Матвій-Лозинська Ю. О.</i> Інтегрований підхід до профільно-професійної підготовки фахівців-технологів харчування для галузі туризму	126
<i>Джурик Н. Р., Майструк І. М.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку еногастрономічного туризму у Львові	134
<i>Жолинська Г. М.</i> Значення вживання йодованої солі для зменшення проблеми йододефіциту	139
<i>Ковальчук Х. І., Катрук М. І.</i> Вплив нетрадиційних рецептурних добавок на подовження тривалості зберігання нових кексів	144
<i>Турчин І. М., Білонога Ю. Л.</i> Шляхи підвищення поживності вершкового масла	149
<i>Самодай В. П., Штага О. О.</i> Проблематика розвитку міжнародних готельних мереж в Україні	153

Розділ 6. КРАЄЗНАВСТВО, КУЛЬТУРА І ТУРИЗМ

<i>Цимбала О. С.</i> Меморіальні музеї Львова як складова туристичного продукту міста	158
<i>Гаврилюк А. М.</i> Український етнічний туризм: прикладні соціально-комунікаційні технології просування	166
<i>Анісімович-Шевчук О. З., Бегай О. І.</i> Монастир кармелітів у Сусідовичах: історія та сучасність	173

Франків І. Я. Душпастирська опіка Митрополита Андрея Шептицького над українськими емігрантами з Галичини у міжвоєнний період	179
Берест Р. Я. Поселення німецьких колоністів на Прикарпатті	187
Василишин Д. В., Василишин О. М., Василишин-Грицина Т. М. Ковток минулого: до історії створення музею історії освітньої та друкарської діяльності	195
Блажкевич Т. П., Якубовська Л. В. Потенціал та роль літературного музею в становленні туристичної індустрії Житомирщини	200

Розділ 7. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ І РЕАБІЛІТАЦІЯ

Гальків Л. І. Репродуктивний туризм як форма лікувально-оздоровчого туризму	206
Клапчук В. М., Клапчук М. В. Оцінка природних ландшафтів і рельєфу Івано-Франківської області для рекреаційних потреб	212
Шах А. Є. Підходи удосконалення принципів лікувально-профілактичного та дієтичного харчування в Україні	220
Зінь Л. М., Шай О. К., Малинович Л. М. Сільський зелений туризм як дієвий засіб комплексної реабілітації осіб з інвалідністю	224

Розділ 8. ІНФРАСТРУКТУРА ТУРИНДУСТРІЇ ТА ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЇ

Бомба М. Я. Стежками духовних скарбниць і цілющих джерел Жовківщини	229
Кудла Н. Є. Аналіз попиту послуг сільського туризму (за матеріалами досліджуваних районів Карпатського регіону)	239
Білоцерківська Т. М., Дембіцька С. М. Сучасний стан та перспективи розвитку засобів розміщення для круїзного туризму в Україні	247
Паньків Н. Є. Популяція як базова категорія в дослідженнях рослинного покриву	253
Шувар Н. М., Костів Н. В., Папінко Я. М., Перетятко І. В., Гусак Б.-М. А. Оцінка завантаженості вулиць міста Львова автотранспортом, шумове забруднення та забруднення атмосферного повітря відпрацьованими газами (за концентрацією со(іі)) у листопаді 2014 р.	261

Розділ 9. АУДИТОРІЯ

Гуляк О. Б. Роль мови в особистісно-професійному становленні студентів туристичних спеціальностей	269
Миколюк С. М. Захист житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	273

<i>Швець І. К.</i> Актуальність міжнародного стажування при формуванні фахівця у сфері туризму	278
--	-----

Розділ 10. ПОДІЇ. ІНФОРМАЦІЯ. РЕЦЕНЗІЇ

<i>Паньків Н. Є.</i> Міжнародна науково-практична конференція «Європейська інтеграція та міжнародна безпека туризму»	282
<i>Сенько Ю. В.</i> Вплив громадської дипломатії на формування суспільної думки та образу держави на світовій арені	284

Розділ 6.
КРАЄЗНАВСТВО, КУЛЬТУРА І ТУРИЗМ

УДК 338.483.12:069(477.8)

Цимбала О. С.

**МЕМОРІАЛЬНІ МУЗЕЇ ЛЬВОВА
ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ МІСТА**

The place of museums in the tourist infrastructure of Lviv is outlined in the article. Essence and features of museums of memorial type are analysed. Basic memorial museums which work in Lviv are described.

Keywords: museum, memorial museum, tourism, tourist product, museum product, exposition, exhibition.

Туристична інфраструктура країни, регіону чи міста формується сукупністю закладів, діяльність яких спрямована на задоволення потреб туристів та місцевого населення. Невід'ємною складовою туристичного бізнесу є не лише організація перевезення, розміщення, харчування туристів, а й включення до програми туру знайомства з природою та історією, архітектурними пам'ятками, культурними особливостями регіону, міста чи села. Заклади культури та мистецтва виступають вагомим складовою туристичної інфраструктури, мають значний вплив на формування привабливості туристичного центру. У цьому контексті особливу роль відводять музеям — важливим об'єктам культурно-пізнавального туризму.

Львів є одним із найбільш привабливих туристичних центрів України саме завдяки великій кількості культурно-історичних пам'яток. Музеї міста користуються попитом серед туристів, що сприяє активізації їх діяльності. Так, у 2014 р. Інститут міста на замовлення Управління туризму Департаменту розвитку Львівської міської ради провів соціологічне опитування серед туристів міста [6]. За результатами цього дослідження було виділено п'ять основних напрямків, які формують дозвілля туристів у Львові. Вподобання респондентів представлено на рис. 1. Це дослідження яскраво демонструє, що поряд із екскурсіями містом, відвідуванням сакральних пам'яток та походами до кав'ярень, кафе, ресторанів, більше як половини туристів міста (60 %) відвідують музеї, галереї, що, закономірно, робить ці об'єкти важливими для розвитку туризму у Львові.

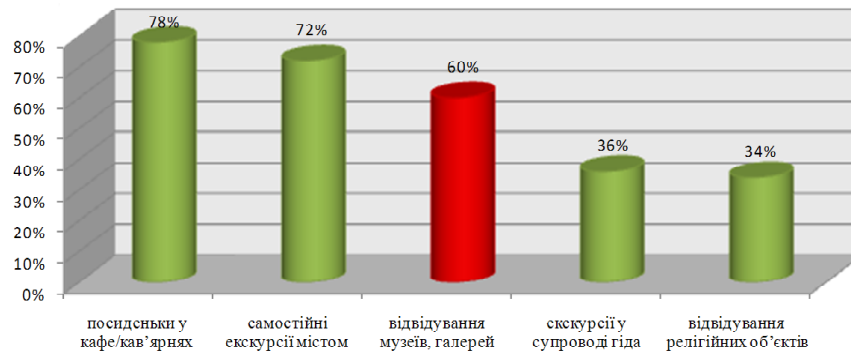

Рис. 1. Дозвілля туристів у Львові (за даними дослідження Інституту міста [6])

Серед музеїв історичного, краєзнавчого, природничого, художнього профілів своєю унікальністю виділяються меморіальні музеї. Такі музеї формуються на базі об'єктів, які пов'язані з життям і діяльністю видатних осіб або ж на місці, де відбулася відома історична подія. Як правило, меморіальні музеї створюють на основі пам'ятних комплексів — садиб, будинків, квартир, пов'язаних з життям і діяльністю визначних осіб. Адже будинок, особисті речі, внутрішнє оздоблення приміщень, деталі обстановки мають властивість розповідати про людей, про колорит їхнього творчого та побутового життя. Тому нащадки прагнуть зберегти незмінним або максимально точно відтворити внутрішній інтер'єр помешкання видатних особистостей.

Помітну групу серед музеїв Львова складають саме музеї меморіального профілю. На львівському ґрунті сформувалося і працювало чимало визначних діячів, котрі своєю багатогранною діяльністю збагатили скарбницю української культури. А це — поети і письменники, художники й архітектори, скульптори і музиканти, громадсько-політичні діячі та науковці. Вони відійшли у вічність, проте пам'ять про них жива. Унікальними осередками, де витає дух геніїв, є їхні меморіальні музеї, різножанровий потенціал яких сьогодні активно залучається до екскурсійних маршрутів, а їхні виставково-експозиційні зали стають важливою складовою культурно-пізнавального туризму.

Меморіальні музеї Львова презентують багатогранність української культури: мистецьке, літературне та музичне надбання, висвітлюють історію громадсько-політичного життя краю. Найвизначніші з них — музично-меморіальні музеї Соломії Крушельницької та Станіслава Людкевича, художньо-меморіальні музеї Олени Кульчицької, Івана Труша, Леопольда Левицького, Олекси Новаківського, меморіальний музей-майстерня Теодозії Бриж, літературно-меморіальний музей Івана Франка, історико-меморіальні музеї Михайла Грушевського та Романа Шухевича.

Одним із найбільш відвідуваних меморіальних музеїв Львова є музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької, розташований у колишньому будинку співачки, який вона купила в 1903 р. для своєї родини і до 1939 р. залишалася його повноправною власницею. Історія музею розпочалася у 1989 р.: спершу музей функціонував як відділ Львівського літературно-меморіального музею Івана Франка, а з 1995 р. став самостійною державною установою. Фундатором музею була Одарка Бандрівська, племінниця С. Крушельницької, котра все своє життя присвятила збереженню пам'яті і примноженню слави своєї тітки. Її архів став основою експозиції музею і є вагомим часткою всієї фондової збірки [7, с. 5].

Експозиція музею побудована на оригінальних матеріалах кінця XIX — першої половини XX ст. Вони розповідають про життя та сценічну діяльність співачки, її родину та мистецьке оточення. В експозиційних кімнатах, кожна з яких присвячена окремому періоду життя співачки, демонструються оригінальні фотографії, афіші, програми концертів, портрети, фрагменти сценічних костюмів, нотні видання, особисті речі артистки. Всі меморіальні речі розташовуються у шістьох виставкових залах, кожен з яких має свою символічну назву — «Біла», «Артистична», «Крушельницька в операх Вагнера», «Від "Гальки" до "Мадам Батерфляй"», «У зеніті слави», «Останні роки життя Соломії Крушельницької». Експозиція кожної кімнати по чергово знайомить відвідувачів з дитинством, юністю, апогеєм слави співачки, розповідає про її особисте життя та творчі здобутки [7].

У музеї зберігаються не лише меморіальні речі С. Крушельницької, але й багато цікавих матеріалів, пов'язаних з іменами інших видатних діячів музичної культури, зокрема Станіслава Людкевича, Модеста Менцинського, Одарки Бандрівської, Любки Колесси та інших.

Філією Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької є Меморіальний музей Станіслава Людкевича, відомого українського композитора, музикознавця, фольклориста, педагога та музично-громадського діяча. Музей відкрито у 1996 р. старанням його вдови Зеновії Штундер у двоповерховій кам'яниці, де композитор проживав у період з 1961 р. до 1979 р. На першому поверсі кам'яниці вже 30 років самотньо мешкає дружина композитора, а на другому поверсі — меморіальні кімнати її чоловіка. Особливість музею полягає в тому, що вдалося без кардинальних змін зберегти інтер'єр помешкання таким, яким воно було ще за життя С. Людкевича. Скромно умебльовані музейні кімнати зберігають меморіальні речі композитора: старий рояль, виготовлений ще у XIX ст., круглий столик, книжкові шафи, багато портретів, картин, вітальні адреси, чимала бібліотечна збірка, проспекти концертів, на яких виконувалися музичні твори композитора. Особливими музейними експонатами є портрети С. Людкевича, зроблені у січні 1979 р. (за два дні до його 100-літнього ювілею) [5].

Окрему групу складають музеї художньо-меморіального профілю, що входять до структури Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького; їхні експозиції висвітлюють життєвий і творчий шлях Олекси Новаківського, Івана Труша, Олени Кульчицької та Леопольда Левицького. Одним із перших розпочав свою роботу музей художника Івана Труша. Експозиція розміщена у вишуканій двоповерховій віллі, проект якої розробив художник для власного помешкання, а знаний архітектор Олександр Лушпинський у 1910 р. допоміг втілити цей геніальний задум у реальність. Трушівський будинок до цього часу зберігає свою неповторну творчу ауру. Більше як півстоліття тому двері цієї ошатної вілли, в якій тоді ще мешкали дві Аріадни — дружина та донька художника, — відчинилися для прийому перших відвідувачів. Так, з 1951 р. тут було відкрито майстерню-музей Івана Труша, а згодом батьківський будинок діти подарували музею з метою створення у ньому меморіальної експозиції, що була відкрита у 1989 р., до 120-літнього ювілею художника і діє до нашого часу. Спадщина Івана Труша налічує понад 6 тисяч творів, з них у Національному музеї у Львові зберігається близько 300 картин, а решта розпорошена по музеях і приватних збірках України та світу.

З часу відкриття меморіального музею, тут діє постійна експозиція, що репрезентує багатогранний талант Івана Труша. У затишних кімнатах музею експонуються речі із сімейного інтер'єру: овальний столик зі стільцями, де за чашкою чаю полюбили сидіти Василь Стефаник та сам Каменяр, підвісна старовинна лампа, кременц із керамікою, самовар (придане Аріадни Драгоманової), фрагмент весільного килима, виконаний львівською художницею Оленою Кульчицькою та книжкова шафа з невеликою частиною особистої бібліотеки Трушів. З портретів на стінах колишньої вітальні дивляться на відвідувачів найближчі і найдорожчі художнику люди — дружина та четверо їхніх дітей. А загалом музей є справжньою портретною галереєю, де увіковічено в портретах митця видатних світочів української нації — Івана Франка, Лесю Українку, Павла Житецького, Івана Нечуя-Левицького, Михайла Грушевського, Михайла Драгоманова та відомого галицького кардинала, мецената і благодійника Сильвестра Сембратовича. Тут також представлений і автопортрет самого художника. А ось верхній поверх будинку облаштований під майстерню, де до останніх днів трудився Іван Труш. Майстерня була доволі скромною, адже художник любив простір, тому з меблів тут знаходяться лише два мольберти, шапка для фарб, кілька стільців, канапа та крісло-гойдалка. У музейних залах наче витає дух генія, що присвятив свій талант власному народові, щиро любив його та з усіх сил намагався достойно представити мистецтво України.

З творчою спадщиною мисткині Олени Кульчицької можна ознайомитися у Художньо-меморіальному музеї її імені. Особливість створення цього музею полягає у

тому, що ще за життя Олена Львівна склала заповіт, згідно якого увесь свій мистецький доробок передала в дар українському народові в особі Львівського музею українського мистецтва (тепер — Національний музей у Львові ім. А. Шептицького) [8]. Таким чином, на основі її помешкання 21 квітня 1971 р. було відкрито меморіальний музей. Сучасну концепцію музею відкрили у 2007 р. до 130-річниці від дня народження художниці. В експозиції репрезентовано найкращі твори зі спадщини О. Кульчицької. Це дозволяє відкрити її як визначного українського художника, зачинателя графічного мистецтва у Галичині, культурно-громадського діяча і педагога. Експозицію розгорнено у чотирьох просторах залах. Одна з них — кімната-світлиця відтворює атмосферу побутового життя художниці, а три інші — максимально представляють всі творчі жанри, в яких працювала мисткиня. Серед меморіальних речей музей демонструє багато предметів побуту: меблі, виконані у народно-модерному стилі у Косові за проектом Олени Кульчицької; у буфетній шафці, поміж іншого посуду, красується керамічний сервіз з елементами косівського розпису, виготовлений на львівській керамічній фабриці також за проектом художниці; вікна прикрашені оригінальними гардинами, дизайн яких розробляла Олена, а втілювала в життя Ольга Кульчицька. Стіну над ліжком прикрашає гобелен 1910-х рр. під назвою «Богородиця з ангелами» — його історія створення аналогічна — творчий плідний тандем сестер Кульчицьких. Зі стін кімнати-світлиці споглядають найближчі люди художниці — батьки, дорога сестра, брат та й сама Олена Кульчицька [11].

Музейні кімнати, які демонструють творчі напрацювання мисткині, органічно доповнені автентичними знаряддями праці, а саме тут можна побачити ткацький верстат, верстат для друкування гравюр, гравірувальні дошки. Всі стіни заповнені багатожанровими творами Олени Львівни. Вона працювала і в жанрі декоративно-прикладного мистецтва, тому серед експонованих предметів можна побачити декоративну жіночу торбинку, жіночий пояс, пряжки, шкатулки. Багато з цих речей виконано у техніці емалі, яку Кульчицька відродила і повернула до життя після забуття. Варто згадати і про чималі досягнення художниці у сфері книжкової графіки, зразки якої теж представлені у рамках музейної експозиції. Олена Кульчицька створила художній супровід до поеми Івана Франка «Мойсей», ілюструвала «Українську демонологію» Володимира Гнатюка та «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського; і найцінніше — розробила серію ілюстрацій для Франкової казки «Лис Микита». Впродовж відмірено долею великого дев'яностолітнього життя, Олена Львівна пережила разом із своїм народом важкі часи, проте в усіх обставинах залишалася вірною донькою свого народу, поборником українських національно-культурних інтересів.

Через рік після відкриття музею Олени Кульчицької у сусідній будівлі було відкрито музей ще одного митця — Олекси Новаківського. Відкриття відбулося у березні 1972 р. з нагоди відзначення 100-ліття від дня народження художника. Експозицію розгорнули у приміщенні його творчої майстерні, а проект першої експозиції виконав син художника — архітектор Ярослав Новаківський. Саму ж будівлю, яка має понад столітню історію, у 1907 р. придбав греко-католицький митрополит, меценат української культури — Андрей Шептицький, а через рік подарував її Національному музею у Львові як фундацію для потреб українських митців. Тут свого часу діяла перша в Галичині українська Мистецька школа, якою керував Олекса Новаківський. Майстерня Олекси Новаківського і Школа сформували важливий осередок українського мистецького життя міжвоєнного Львова, що, у свою чергу, притягувало сюди багатьох представників української інтелігенції [10, с. 3–5].

Сьогодні у приміщенні музею панує особлива духовна, мистецька й інтелектуальна атмосфера, а з вікон музею відкривається чудовий вигляд на Святоюрську гору з

величавим бароковим силуетом храму Святого Юра. Музейні зали заповнені барвистими полотнами митця, а експозиція умовно розділена на дві частини. Так, у першій залі представлено твори з раннього періоду його навчання у Краківській академії мистецтв, та роботи наступного десятиліття, упродовж якого він жив і працював у селі Могила під Краковом (1892–1913). У другій залі експозиції представлено зрілий, або ж львівський, період творчості О. Новаківського — час найбільшого розквіту його таланту, коли художник створив свої найкращі монументальні полотна (портрети київських і галицьких князів («Ярослав Мудрий», «Святослав Завойовник», «Ярослав Осмомисл — воїн»); героям Українського Січового стрілецтва присвячено композицію «Ангел смерті»; у дусі героїко-патріотичної тематики намальовано картини «Довбуш — володар гір» та «Дзвінка»; портрети митрополита А. Шептицького, автопортрети). Загалом, унікальна спадщина творів О. Новаківського, представлена на експозиції, робить цей музей важливим осередком культурно-мистецького життя сучасного Львова.

Неподалік Святоюрської гори, поряд із музеями Олени Кульчицької та Олекси Новаківського, знаходиться Художньо-меморіальний музей Леопольда Левицького. Цей музей також входить до структури Національного музею у Львові ім. А. Шептицького. Музей презентує життя та багатогранну творчість визначного українського художника-графіка Леопольда Левицького. Розташований у затишному п'ятикімнатному помешканні майстра, де він проживав з 1946 р. до 1973 р. Це дозволило зберегти неповторну атмосферу «домашнього середовища». Ініціатором створення музею була дружина покійного художника; саме її стараннями 11 квітня 1984 р. було відкрито цей музей. Вона розташована у трьох кімнатах та передпокої помешкання митця. Експозицію складається з меморіальної частини, а також репрезентує творчу спадщину Л. Левицького. У музейних залах представлені особисті речі, меблі, документи, світлинки з родинного архіву, зразки народного мистецтва з особистої колекції художника (дерев'яні хрести, гуцульська та подільська кераміка). Серед особливих музейних експонатів варто виділити діючий друкарський верстат, на якому було віддруковано більшість авторських гравюр. Поряд із особистими речами митця у музеї представлено його графічні роботи, живописні полотна, що презентують активний творчий період 1930–1970 рр. Також експонуються вітальні листівки, які художник щорічно робив для привітань друзів і знайомих. Загалом цей музей презентує не лише особистість Л. Левицького і його творчий спадок, але одночасно є віддзеркаленням епохи, в яку жив і творив майстер.

Близьким другом Леопольда Левицького і колегою по мистецькому цеху була Теодозія Бриж. Вона увійшла в мистецтво як майстер широкого діапазону, але найперше відома як унікального таланту скульптор. Творче обличчя Теодозії Бриж визначилося відразу після закінчення нею в 1954 р. Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, а в дозріванні її професійної майстерності помітну роль відіграв видатний педагог Іван Севера. Фана Бриж (як називали Теодозію друзі) та її чоловік, художник Євген Безніско — знакові фігури для покоління шістьдесятиників. Про їхню майстерню у центрі Львова, ходили легенди. Довгий час вважалося, що хто з митців приїжджав до Львова, а в цій майстерні не був, Львова так і не бачив. Іван Драч святкував тут своє одруження, Богдан Ступка разом із друзями — 50-ліття, а ще не раз і не двічі бували тут Іван Миколайчук та Микола Бажан, Алла Горська і Дмитро Павличко, Лесь Танюк та Ліна Костенко, Роман Лубківський, та Ростислав Братунь, Ірина Вільде та Віра Вовк, Володимир Гжицький та Олесь Гончар, В'ячеслав Чорновіл та Віктор Ющенко [2, с. 926–927].

У наш час у студії, в якій з 1956–1999 рр. працювала Теодозія Бриж, відкрито музей-майстерню її імені, що є філією Львівської галереї мистецтв ім. Б. Г. Возницького.

Спадщина Теодозії Бриж — це понад двісті скульптур, з яких близько 30 втілено в натурі. Експозиція майстерні презентує проекти робіт майстра: гіпсові, дерев'яні, бетонні та бронзові скульптури, гіпсові маски, пластилінові заготовки, портрети Теодозії Бриж.

Теодозію Бриж завжди притягували образи давніх героїв: ще студенткою вона обрала темою дипломної роботи зовсім не популярну в умовах тодішньої радянської кон'юнктури тему «Князь Данило Галицький». Її захоплювала героїка, манила сила духу, яку вона й намагалася закарбувати в своїх роботах — княгиня Ольга, князь Святослав, Юрій Дрогобич. У ранніх творах Теодозія Бриж втілила незгаслі в пам'яті людей трагедії другої світової війни: «Освенцім», «Херасіма», «У ненароджених стріляють». За стилістичний взірець обирала собі роботи геніального українського скульптора Олександра Архипенка. Мабуть, тому її творчі пошуки не припадали до смаків офіційних спілчанських скульпторів: більшість створеного Теодозією Бриж не вийшло поза стадію гіпсових відливів. Ці роботи і склали основу фонду діючого музею-майстерні [2, с. 927–928]. Сьогодні тут проводять екскурсії, періодично організують виставки, присвячені творчості Теодозії Бриж та іншим діячам мистецтва. У музеї-майстерні збережено особливу творчу атмосферу майстерні. Однак, музей потребує особливої підтримки та промоції. Його фонди розташовані більш аніж у скромному приміщенні, а основна аудиторія його відвідувачів — це люди фахового мистецького спрямування.

Окрім художньо-меморіальних музеїв у Львові також діє літературно-меморіальний музей Івана Франка. Його було відкрито 10 жовтня 1940 р. після видання постанови про організацію Державного обласного літературно-меморіального музею Івана Франка. Ініціатором створення музею був син письменника — Петро Франко, на той час депутат Верховної Ради УРСР. Його ж було призначено першим директором музею.

Експозиція розташована у будинку письменника, що знаходиться на мальовничій околиці Львова, біля затишного Стрийського парку. У цьому будинку жив Іван Франко із своєю сім'єю, тут написав свої найкращі твори, тут перестало битися його серце і звідси він пішов у безсмертя. У цьому будинку Івана Франка відвідували Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Василь Стефаник, Микола Вороний, Михайло Грушевський, Сергій Єфремов і багато інших діячів української культури та закордонних гостей з Росії, Польщі, Німеччини, Чехії та Словаччини [1].

У будинку-музеї повністю відтворено робочий кабінет Івана Франка — улюблену кімнату письменника. Тут стоїть автентичний стіл вченого, за яким він написав багато творів, у тому числі й шедевр української поезії — поему «Мойсей». Цінністю меморіальної експозиції є особисті речі Івана Франка: письмове приладдя, мережана сорочка, рибальська сітка, виплетена його руками, численні подарунки від друзів та колег. Експозиційне оформлення збагачують малюнки художника Івана Труша — близького приятеля письменника. Фонди музею нараховують понад 30 тис. од. збереження. Це особисті речі Івана Франка, його рукописи, автографи та документи, оригінальні фотографії, першовидання його творів та численна франкознавча література.

Сьогодні у музеї проводяться тематичні екскурсії. Музей періодично організовує виставки, присвячені Іванові Франкові, діячам літератури і культури минулого і сучасного. Також у музеї функціонує «Франкова вітальня», в якій систематично відбуваються літературно-мистецькі акції та презентації книг.

Поряд із музеєм Івана Франка діє Державний меморіальний музей Михайла Грушевського у Львові. Створений у 1997 р. на правах відділу Літературно-меморіального музею Івана Франка, вже 1 травня 1998 р. отримав статус самостійного державного музею. Основна мета діяльності цього музею — висвітлити життєвий шлях Михайла Грушевського, його багатогранну працю як вченого-науковця, історика-дослідника

зі світовим ім'ям та державного політика. Експозиція музею розташована в шести залах, оформлення яких переносить відвідувача на поч. ХХ ст. Основний акцент в експозиції зроблено на львівський період життя і діяльності історика — 1894–1914 рр. Відновлені інтер'єри приміщень, збережені меблі, побутові речі, світлини, книги та документи відтворюють епоху, коли жив М. Грушевський. Експозиційні зали музею відкриті для всіх, хто шанує та бажає глибше пізнати для себе невичерпну спадщину Великого Українця.

Одним із наймолодших меморіальних музеїв Львова є музей генерала-хорунжого УПА Романа Шухевича; це відділ Львівського історичного музею. Його відкрито 23 жовтня 2001 р. у будинку, де знаходилась остання конспіративна квартира Романа Шухевича, і де 5 березня 1950 р. його було вбито. Експозиція музею умовно розподілена на дві частини: меморіальну і тематичну. У меморіальній частині збережено оригінальні сходи, на яких відбувся останній бій Романа Шухевича, криївка, а на другому поверсі частково відтворені інтер'єри кухні та кімнати. Тематична експозиція музею розкриває історію роду Шухевичів та життєвий шлях легендарного генерала-хорунжого УПА Романа Шухевича.

Окрім представлених музеїв у Львові функціонує ще ряд музеїв, що містять меморіальні розділи, присвячені відомим діячам. Зокрема, у Музеї історії медицини Галичини ім. М. Панчишина відтворена меморіальна кімната доктора Мар'яна Панчишина, а у приміщенні львівської школи № 54 у 2011 р. відкрито меморіальну кімнату, присвячену славетній співачці українського походження Квітці Цісік. Пам'ять про трагічні події історії України ХХ століття зберігає експозиція Музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького» [4]; на етапі формування перебуває новий Меморіальний музей тоталітарних режимів «Територія Терору». А пам'ять про багатьох визначних людей береже Державний історико-культурний музей-заповідник «Личаківський цвинтар». Чимало цінних музейних меморіальних комплексів можна знайти і на теренах Львівщини: меморіальний музей-садиба Євгена Коновальця, Маркіяна Шашкевича, Івана Франка у Нагуєвичах.

Меморіальні музеї Львова мають усі підстави бути осередками просвіти і відпочинку, центрами духовного розвитку, що формують культурне середовище міста, регіону та країни. Двері львівських меморіальних музеїв відчинені для усіх поціновувачів української культури. Екскурсія виставковими залами переносить відвідувачів в епоху життя і діяльності світочів української культури, дозволяє пройти разом з ними творчий шлях, радіючи за їх успіхи і співпереживаючи за втрати. І, врешті, спонукає досягнути неocenний вклад української інтелігенції у розвиток національної думки.

Література

1. Бонь В. Будинок-музей Івана Франка у Львові: ілюстрований путівник по Львівському літературно-меморіальному музею Івана Франка [Текст] / Віра Бонь; [худож. оформл. І. Шугурми]. — Львів : Каменяр, 2008. — 119 с.
2. Гріценко О. Теодозія Бриж: штрихи до творчого портрета [Текст] // Народознавчі зошити. — № 5 (113), 2013. — С. 926–930.
3. Державний меморіальний музей Михайла Грушевського у Львові : шлях довжиною в 10 літ [Текст] : (коротка музейна хроніка) / керівник проекту М. Магунь. — Львів : Мульти Арт, 2008. — 80 с.
4. Забілий Р. В., Цимбала О. С. Музей «національної пам'яті» (Про Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького») [Текст] // Вісник Львівського інституту економіки і туризму : зб. наук. ст. — Львів : ЛІЕТ, 2010. — № 5. — С. 223–227.
5. Костенко Т. Композитор Станіслав Людкевич: галицька мелодія з вершин і низин [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. Україна. — 2010. — № 3. — Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/kompozitor_stanislav_lyudkevich_galitska_melodiya_z_vershin_i_nizin.html.

6. Львів підбив підсумки року у сфері відпочинкового туризму (Інфографіка) [Електронний ресурс] / Інститут міста. — 14 січня 2015 р. — Режим доступу: http://city-institute.org/index.php?option=com_content&view=article&id=580%3A2015-01-14-08-32-53&catid=1%3Alatest&Itemid=1.

7. Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької у Львові [Текст] : Ілюстрований путівник / Муз.-мемор. Музей С. Крушельницької у Львові; відп. Ред. І. Криворучка. — 2-е вид., змінене та доповнене. — Львів : Кварт, 2010. — 61 с.

8. Олена Кульчицька [Текст] / Галицька брама. — № 9–10 (153–154) вер.–жовт. — 2007. — 40 с.

9. Соломія Крушельницька : міста і слава [Текст] / [авт.-упор.: Галина Тихобасва, Ірина Криворучка; Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької у Львові]. — Львів : Априорі, 2009. — 167 с.

10. Художньо-меморіальний музей Олекси Новаківського [Текст] : путівник / [автор тексту Любов Волошин ; науковий редактор Оксана Біла]. — Львів : Національний музей імені Андрея Шептицького, 2012. — 39 с.

11. Художньо-меморіальний музей Олени Кульчицької [Текст] : путівник / [автор тексту Любов Кость ; відповідальний за випуск Ігор Кожан ; Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького]. — Львів : Кольорове небо, 2012. — 39 с.

Цымбала О. С.

МЕМОРИАЛЬНЫЕ МУЗЕИ ЛЬВОВА КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПРОДУКТА ГОРОДА

В статье очерчено место музеев в туристической инфраструктуре Львова. Проанализирована сущность и особенности музеев мемориального профиля. Охарактеризованы основные мемориальные музеи, которые работают во Львове.

Ключевые слова: музей, мемориальный музей, туризм, туристический продукт, музейный предмет, экспозиция, выставка.

Tymbala O. S.

MEMORIAL MUSEUMS OF LVIV AS CONSTITUENT OF TOURIST PRODUCT OF CITY

The place of museums in the tourist infrastructure of Lviv is outlined in the article. The essence and features of museums of memorial type are analysed. Basic memorial museums which work in Lviv are described.

Key words: museum, memorial museum, tourism, tourist product, museum object, exhibition.